

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 19 • год. ХСV • 14 октомври 2016 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

МАДЖАРОВО – СИМВОЛ НА ТРАКИЙСКАТА ПАМЕТ И НЕЗАБРАВАТА

И тази година Националното тракийско поклонение „Ден на тракийската памет“ събра на 1 октомври в мемориалния комплекс край Маджарово стотици наследници на тракийските бежанци, много граждани и гости. Церемонията пред Пантеона на загиналите тракийци бе част от Деня на тракийската памет, който Съюзът на тракийските дружества в България и Община Маджарово организираха тук по повод 103-ата годишнина от трагичните събития, когато край тогавашното село Ятаджик е пролята кръвта на хиляди българи от Беломорска Тракия.

Тук бяха председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, който запали и огъня на Пантеона, заместник-председателят на Централното ръководство Михаил Вълв, членовете на Централното ръководство Петра Мечева, Румяна Вълчева, Нонка Матова, Ангел Петров и Тодор Ангелов, заместник-председателят на Върховния комитет Кирил Сарджев, членове на Върховния комитет, председатели и представители на тракийски дружества от всички краища на страната. Пред паметта на тракийци глави сведоха евродепутатката Ева Паунова, народните представители Евгения Ангелова и Делян Добрев, областният управител Станислав Дечев, кметът на Хасково Добри Белливанов, на Харманли Мария Киркова, на Маджарово Милко Армутлиев, стотиците гости.

С приветствие и съкровени думи в памет на жертвите при Ятаджик към присъстващите се обърна Татяна Стоянова – секретар на Община Маджарово. Заупокойна молитва почете душите на невинните жертви в клането в Ятаджик през 1913 г.

Национално поклонение пред жертвите в клането край Ятаджик през 1913 г.

„Когато идвам на Пантеона на загиналите тракийци изпитвам смесени чувства. Гневен съм, защото не 103, а 1003 години да минат след кървавото клане на бежанците, пак няма да приема факта, че тази масова сеч е извършена от човешки съ-

щества. От друга страна се прекланям пред твърдостта, мъжеството и нечовешките сили, които са имали онези хиляди жени, деца и старци. Защото какво друго, освен безмерен патриотизъм, ще ги поведе към Свободна България, въпреки риска да

загубят всичко, включително и живота си. И не на последно място изпитвам синовна гордост от факта, че българските воеводи Димитър Маджаров и Руси Славов са спасили над 20 хиляди тракийци. Наследниците на тези бежанци днес са тук. Всяка година на това място се казват много силни думи. И тези думи отекват надалеко, от висотата на този Пантеон. Затова е важно днес да кажем категорично, че трябва да бъдем по-мъдри, по-силни и по-единни. Предизвикателствата сега не могат да ни отклонят от пътя, който сме избрали. Защото ние, българите, отдавна сме заявили на света, че искаме да бъдем свободни. Да живеем в единение и мир. Заявяваме го и днес пред паметта на невинните жертви от 1913 година“, каза в обръщението си областният управител на Хасково Станислав Дечев.

„На днешния ден се прекланяме пред жертвите на тракийския геноцид извършен от Османската държава над мирното българско население в Одринска Тракия през 1913 г – така започна словото си Михаил Вълв – заместник-председател на Централното ръководство на СТДБ и председател на тракийското дружество в Ямбол. И продължи с думите:

„В богатата на героични събития, подвизи и саможертва българска история има много драматични страници белязани със страдание, мъка и кръв. Една от тях е трагичната жертвеност на над 2000 българи – жени, деца и мъже, бягащи от турския ятаган, за да запазят вяра, живот и народност.

Изминаха 103 години, но болката и мъката не са пресъхнали, не са притихнали. Народната памет пази спомена на кървавата Арда, на детските писъци и отчаяния зов на търсещите майки, лудата безпомощност на простреляните бащи.

Церемонията по откриването на Деня на тракийската памет

Пред Пантеона на загиналите тракийци през 1913 г.

Венци на признателност

Продължава на 2-а стр.

ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ЧЕТИ В ОТБРАНАТА НА СРЕДНОРОДОПИЕТО ПРЕЗ МЕЖДУСЪЮЗНИЧЕСКАТА ВОЙНА 1913 Г.

ОТ ДОЦ. Д-Р ГЕОРГИ МИТРИНОВ

На стр. 5

На 21 януари 2017 г. – Общо събрание на Върховния комитет

На своето заседание на 4 октомври т.г. Централното ръководство на СТДБ прие решение, според което свиква Общо събрание на Върховния комитет на СТДБ на 21 януари 2017 г. от 11 часа в Тракийския дом в София, ул. „Стефан Караджа“ 7А при следния дневен ред:

1. Отчет за дейността на СТДБ през 2016 г. Докладва: Красимир Премянов; 2. Отчет за изпълнението на бюджета за 2016 г. Докладват: Красимир Премянов и работна група; 3. Приемане на План-програма за дейността на Съюза през 2017 г.; 4. Приемане на бюджета за 2017 г. Докладват: Красимир Премянов и работна група.

На заседанието бяха разгледани и докладни записки по актуални въпроси, свързани с предстоящите президентски избори, организационното укрепване на Съюза и изпълнението на бюджета.

АНСАМБЪЛ „КИТНА ТРАКИЯ“ – НА ФЕСТИВАЛ В ГЪРЦИЯ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

По покана на организационния комитет на Европейската асоциация на фолклорните фестивали (ЕАФФ) Представителният ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ при тракийско дружество „Георги Сапунаров“ и народно читалище „Тракия – 2008“ – Хасково, взе участие в 25-тия Международен фолклорен фестивал в Гърция.

Участие във фестивала взеха над 20 състава от

Европа. (България, Черна гора, Словения, Словакия, Украйна, Русия, Гърция, Румъния, Молдова, Сърбия и др.) На сцените в селищата Ханиоти, Неа Скюни и Неа Мудания участниците представиха най-доброто от националния си фолклор.

Изключително бурно от публиката бяха приети всичките фолклорни композиции, изпълнени от ансамбъл „Китна Тракия“.

В подкрепа на това бяха десетките покани към ансамбъла, както от организаторите, така и от ръководителите на страните

участнички във фестивала.

„БЪЛГАРСКИ ПОЩИ“
ЗАПОЧВАТ АБОНАМЕНТНАТА
КАМПАНИЯ ЗА 2017 г.
Вестник „Тракия“ –
каталожен номер 759
Не чакайте крайния срок.
Абонирайте се!

ГЕНЕРАЛ ИНЗОВО ПРАЗНУВА

ЦОНКА КРЪСТЕВА

След участия в национални и регионални чествания на свой ред потомците на тракийците от с. Ген. Инзово отбелязаха 120 години организирано тракийско движение на тържество на площад „Тракия“. Домакините – групата за автентичен фолклор „Тракийски напеви“ откри празника с „Ясен месец веч изгрыва“. Юбилейно слово прочете Маринка Василева – председател на тракийското дружество. По традиция думите на Георги Георгиев – кмет на община Тунджа, достигнаха до всяко тракийско сърце, пропити с достойнство, национална гордост и родолюбие. Младият кмет с тракийски корени, утвърдил се като добър стопанин на Ген. Инзово вече втори мандат Галин Пантелеев поздравя присъстващите. Следваха приятелски поздравя от клуб „Дълголетие“ – с. Роза и група „Ретро Акбунарки“ към читалище „Н.Вапцаров“ с. Ген. Инзово. Специален гост на празника бе обичаният тракийски певец Стоян Варналиев, ученик на легендар-

ната Вълкана Стоянова. Затаила дъх, публиката се наслади на великолепно му изпълнение.

Паметта на тракийци е жива! На импровизираната сцена излязоха майка, дъщеря и правнуче Радка Караникова, на която предстои издаване на албум с тракийски песни, дъщеря ѝ Ирина и малкия Мартин, за когото изпълнението беше дебют. А след тях Стоянка Калчева представи талантиливата си внучка Моника Калчева. От малка Моника не пропуска репетиции на баба си, а днес уверено пе-

чели първи места на международни конкурси. Нестихващи аплодисменти съпътстваха песните „Бащината къща“ и „Наше лято“. Поздрав към всички отпрати и народната певица Пенка Христова, която разигра и млади, и стари. Цветя и венци украсиха първият по рода си в България паметник посветен на тракийската бежанска участ. След развяването тракийско знаме се хванаха гости и участници. Много усмивки и снимки за спомен запечатаха тържествената годишнина на организацията.

Посрещане на гостите

Майка, дъщеря и правнуче

Поднасяне на венци и цветя

ФГ. Тракийски напеви с. Ген. Инзово

Приветствие от организаторите

МАДЖАРОВО – СИМВОЛ...

Продължение от 1-а стр.

За нас, тракийските българи, Маджарово е символ на тракийската памет, на незабравата, предавана от поколение на поколение, на стремежа и надеждата за свобода в свободна България. Да сведем глави пред паметта им!

Маджарово е клетва за нас, но и към бъдните наследници, да помним и не допускаме никога насилие над българите. Този болезнен спомен, ние, потомците, сме длъжни да отстояваме във времето и предаваме на своите деца! Да помнят, да не забравят цената на свободата, на отечеството!

Тази клетва е в името на хилядите тракийски българи, чийто живот е отнет от неверника, заради надеждата и вярата, че могат да бъдат свободни, а не роби! Тракийските българи платиха с живота си „вината“, че са българи, но запазиха своя род и християнска вяра.

Националната идентичност,

На колене пред святоста на жертвите от геноцида над тракийци

опазена във времето, е пример, как трябва да се отстоява и следва националният интерес, как трябва да се защитава и развива в днешното бурно и противоречиво време, изпълнено с глобални цинични и антихуманни икономически и политически интереси.

Свободна, целокупна и просперираща България е нашият национален идеал. Пътят към

свободата – национална и социална, се крепи на вярата и волята у всеки от нас! Българската православна църква е морален стожер на нашата национална идентичност и естествено е символ на народ и държава. Тя е тази, която ни опазва в годините на мрачно робство, която ни вдъхна надежда дава вяра и упование да следваме трудния, но, вярвам, славен

Пристигат участниците в похода

път към бъдещето. Този път е наше верую, кауза, завещана от предците ни, която ще следваме с неотменна приемственост. Тя носи силата на миналото и вярата в бъдещето.

Поклон пред жертвите и слава на героите! На четници на Димитър Маджаров и Руси Славов, които без страх се жертваха за спасението на своите събратя и сестри! Дълбок поклон пред героите-радетели за свободна България – Капитан Петко войвода, Михаил Герджиков, Лазар Маджаров, Стамат Икономов, Георги Кондолов и хиляди безименни герои! Да бъде свято делото и паметта за тях! Да живее България!

Пантеонът бе окичен с венци и цветя на признателност от представителите на държавните органи и на местната власт, както и от Съюза на тракийските дру-

жества в България и многото на брой тракийски дружества. Венци и цветя поднесоха и участниците в похода „По стъпките на тракийци“ в Беломорска Тракия, който се организира със спомоществователството на фондация „Димитър Щерев“. Актьорите от Хасковския драматичен театър Стефан Цирков и Ивана Шекерова изпълниха рецитал по стихове на Ивайло Балабанов.

Веднага след церемонията в Мемориалния комплекс тракийските дейци и официалните лица поднесоха цветя и на паметниците в града на спасителите на тракийци войводите Димитър Маджаров, Руси Славов и Капитан Петко войвода.

На естрадата в града се представиха тракийски състави от региона и от страната, дори имаше и добруджанци. Вечерта завърши с концерт на оркестър „Колорит“.

ПРОФ. Д-Р НИКОЛА ГЕРДЖИКОВ – ПОЧЕТНИЯТ ГРАЖДАНИН НА ЖЕНЕВА

В сесийната зала на общината в Смолян на 30 септември т.г. се състоя паметна вечер, посветена на 140-годишния от рождението на проф. д-р Никола Герджиков (1876-1968), роден в Райково, живял и работил в Швейцария, почетен гражданин на Женева. Вечерта, която бе организирана от Община Смолян, читалище „Балкански просветител 1871“ - Райково и родов комитет, събра както много родственици от големия

клон на Герджиковци от цялата страна и от чужбина, както и много смолянчани. В фойето на общината бе уредена изложба, посветена на проф. д-р Никола Герджиков и на неговия род, дело на Държавния архив в Смолян с ръководител Зоя Начева в сътрудничество с родовия комитет, читалището и регионалния музей. С личния, професионалният и творческия път на професора запозна присъстващите в залата Коста-

дин Чаталбашев, наследник от рода на Герджикови. Действителни случки и спомени за срещите с професора и семейството му споделиха някои от присъстващите. Имаше и родопски песни и свирни, председателят на читалището д-р Никола Проданов и водещият актьор Димитър Димитров разлюляха дизията чанове, притежавани някога от бащата на женевския професор – Ташо Герджик кехая.

Младият Никола Герджиков с майка си Дора и баща си Ташо

Н.Герджиков 1912 г.

Герджиков със съпругата си княгиня Мария

Проф. д-р Никола Герджиков

Лекар в Първи конен полк в Балканската война

Професорът на гости в Райково

СЪЗАКЛЯТИЕ НА БАБИНАТА СВАТБА

ТОДОР КОРУЕВ

През 1899 г. Гоце Делчев и Даме Груев проведоха Александър Кипров в Ахъчелебийско (Смолянско). Не е трудно да се досетите по какви дела. Ето какво ще разкаже Кипров след години: „И с паспорт под чуждо име – Боян Мирчев, търговец на кожи, заминах право за село Райково. Беше неделен ден, женеше се сестрата на женевския лекар д-р Н.Герджиков. Заедно с моя водач, кираджията Христо, отидохме право на сватбата и почти се натрапихме на сватбарите, които, увлечени в пиршеството, малко обръщаха внимание на мене. Но когато заведохме разговор с Герджиков, който тогава като студент беше се завърнал от Женева специално за сватбата на сестра си, той разбра, че тук съвсем не седи никакъв „търговец“. Запозна ме с младия учител Владимир Бочуков и като се отделихме настрана, можеше да се каже, че семето на революцията беше хвърлено. Няколко дена стоях в Райково и през това време изникна една мощна революционна организация. Повикахме и от други села верни хора, които със сълзи на очи от ра-

дост приемаха клетвата: целуваха кръста, евангелието и хладното оръжие.“

Може Кипров да е понадул емоционално разказа си. Изникнала революционна организация, но чак пък мощна за нула време! Вярно е, че през този август е бил на сватбата на Шина Герджикова, дъщеря на Ташо Герджик кехая, и младия кехая Тодор Коруев (Бен Коруолу). Баба Шинка, майка на баща ми Борис и моя баба, която св. Архангел прибра през 1964 г., живееше при нас в Момчилград, там е и погребана, но не е споменавала никога за „революционността“ на сватбата ѝ. Пък може и да няма хабера. Но ние, наследниците, имаме право да се гордеем, че „семето на революцията е хвърлено“ на събитието, което свързва до гроб баба Шина и дядо Тодор. Съзаклятие на сватба. Не става всеки ден! Наистина началото на организираното Македоно-Одринско движение в Среднородопския край е свързано с идването на Александър Кипров. А бъдещият професор Никола Герджиков, тогава студент, с когото емисарят се запознава още като ученик в Казанлъшката педагогическа гимназия (1895–1896), полага клетва за сватбата. И в Женева про-

дължава да членува в Македоно-Одринското дружество и сътрудничи на вестник „Странджа“, издаван във Варна, с псевдоним Чернардин (от р. Черна, приток на Арда, който минава през Райково). Щом започва Балканската война, д-р Никола Герджиков без колебание тръгва за фронта – първоначално като представител на Международния червен кръст, сетне като офицер-лекар в Първи конен полк. Дъщеря му Елена е родена по време на войната – през 1913 г. Бременната му съпруга, руската княгиня Мария, го молела дори и на женевската гара да се откаже, дърпало го невръстното им момче Кирил да не отива на фронта. Но и това не го спряло.

Ако в къщата на Ташо Герджик кехая е възникнало тайно революционно братство, това не е станало без благословията на стопанина ѝ. През 1905 г. Ташо кехая е затворен в Гюмюрджинския хапуз, където лежи 11 месеца. Не му простили, че е хранил комити по къшли и мандри, по-преди и на Петко войвода давал подслон. Вървял слух, че синът му Никола го откупил с много жълтици. Бог знае дали е така.

През 1935 г. Стою Шишков изпраща

на някогашния си ученик Кольо, вече женевския професор д-р Никола Герджиков, книгата си „Беломорска Тракия“ и получава от своя питомец отговор, който според мен представя душевната кройка на татковия уйко: „Зная, че тя (има предвид книгата – б.а.) ще раздразни в мене тежка незараснала рана, която ще занесе както много тракийци-българи в гроба. Няма никога да се утеша, че Тракия тъй изобилно оросена с кръвта на най-скъпите синове на българското племе, остана да пустее в ръцете на вековните врагове на нашия народ. Героите от 1912–1913 г., които сам видях, извършиха своя дълг като светци. За жалост неопитността, но и некадърността на дипломатите погуби, изгуби – страх ме е, че за всякога – тие земи, които един българин можеше да превърне в градина и рай! Много искахме изведнъж – да, всичко изгубихме. И нашето поколение, тия, които живяха с една народна идея, с едничка, но велика цел – обединението на българските земи, ще умре, ще остави тоя свят с отворени очи, както казват по нас...“.

Това са едни от най-добре написаните думи за мъката по Тракия.

БЪЛГАРСКИЯТ МЕЧ НАД БАЛКАНСКИЯ ВЪЗЕЛ

Ето, че след фундаменталните монографии за Балканските войни и за Най-голямата война (Втората световна), акад. Георги Марков обогатява историческата наука и зарадва читателите на историческо четиво с новия си забележителен труд, посветен на Голямата война (Първата световна). В ръцете на читателите вече е богато илюстрираното и художествено-полиграфически перфектно изработеното издание на „Захарий Стоянов“: „Голямата война и българският меч над Балканския възел 1914–1919“, която е в две части: „Първа книга: „Заплитането“ и Втора книга: „Разсичането“.

Монографията в двете ѝ части бе представена на 26 септември т.г. (понеделник) от 18 ч. в големия салон на Централното управление на БАН на премиера, организирана от Българската академия на науките, Столичната община и издателство „Захарий Стоянов“. Думите, които първом читателя ще прочете са: „Печелим битките. Но губим войната. Юнаци, вие изпълнихте дълга си към Отечеството! Вечна ви слава и спете в мир!“

Премиерата бе ръководена от издателя Иван Гранитски, който предаде и поздравите и най-добрият пожелания на тракийците, изразени от председателя на СТДБ Красимир Премянов към големия учен, който е член на Върховния комитет на тракийската организация. За книгата говориха председателят на БАН акад. Стефан Воденичаров, акад. Васил Гюзелев, акад. Константин Косев, председателят на Съюза на българските писатели Боян Ангелов.

Изборът и намесата на България в Първата световна война са със съдбоносни последици, които ще тегнат върху плещите и на бъдещите поколения. В първата книга на фундаменталния исторически труд – „Заплитането“ се разкриват причините за развяването на бойните знамена само две години след националното крушение в края на Втората световна война, за да бъдат „поправени неправдите“ и „всички българи да се съберат под общата държавна стряха“. Академик Георги Марков не само описва как, но и обяснява защо ранените чувства вземат връх над хладния разум и гневната песен „Съюзници разбойници“ проектира над Моравско и Вардарска Македония

Фундаментален труд за Голямата война на акад. Георги Марков издаде „Захарий Стоянов“

чак до Албанските планини. „Прусациите на Балканите“ отварят стратегическия път от Средна Европа за Близкия изток и слагат точката на Дарданелската операция, обаче срещу тях на Солунския фронт се струпува Източната съглашенска армия с войски от петте континента. Юначните наши предци

знаят по думите на полковник Борис Дрангов, че „Две смърти няма – без една не може“ и се жертват да осъществяването на националния идеал „Целокупна България“.

Разпънат на три фронта от Македония до Добруджа и през Влашко до Молдова, българската армия отстоява

свещеното право на национално обединение. Втората книга от монографията на акад. Георги Марков – „Разсичането“ продължава да разкрива обстоятелствата, причините и последиците от продължителното участие на България в изпълнения с изненадващи поврати ход на Първата световна война, когато тя печели своите битки на Балканите, но краят ще бъде решен на Западния фронт. Българските воини записват с кръвта си славни подвизи от Тутракан до Доиран, които ще останат в нашата народна памет като неразрушими опори на националната гордост. В парижкото предградие Ньой на Сена България е жестоко наказана от Съглашението въпреки нейния стремеж

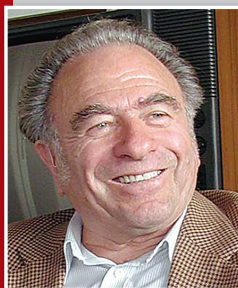
към национално освобождение и обединение, защото геополитиката и стратегията зачеркват морала чрез отмъстителен вик „Победените са виновни и ще платят

за всичко! Да, те плащат „с лихвите“, но Голямата война е последвана от друга – Най-голямата война и силата на правото продължава да се застъпва от правото на силата.

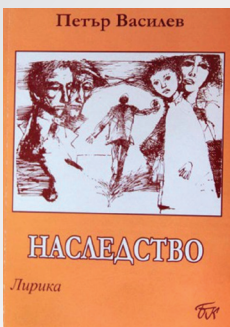
Петър Василев:

ИМАМЕ НАДЕЖДА, КОГАТО ИМАМЕ НАСЛЕДСТВО

„Един народ си тачи потеклото и в огъня влиза – да се възвиси.“

„Наследство“ на Петър Василев е 15-та му по ред книга и е дело на издателство „Българска книжница“. Нейният редактор е Трендафил Василев, а илюстрациите са от Георги Трифонов. Идея за тази книга му дава разпаленият почитател на песента за двете праскови и две черешки – дисководещият Николай Иванов Колев от Стара Загора. Така съвсем естествено идва и заглавието на новия му сборник от едноименното стихотворение, станало песенен хит, който звучи в българския ефир вече почти четири десетилетия.

Поетът-тракиец е роден в с. Хухла, Ивайловградско. Бил е учител в Родопите, зам. главен редактор на вестник „Нов живот“ – Кърджали, редактор на сп. „Кръгзор“ и зам. главен редактор на литературния алманах „Юг“, директор на Литературния музей и дългогодишен председател на дружеството на писателите в Хасково. Член на СБП.

В „Наследство“ Петър Василев остро повече за днешната ни драма, която няма свършек. Но иска да остави паметта за славното ни и заветно потекло, та да остане поне нещо нетленно и пощадено от днешното безпощадно време. В книгата е и стихотворението „Петрова нива“, което вестник „Тракия“ често цитира: „С кръвта ни, Петре, шега не бива – / искаш, не искаш, тя ще те дърпа / все към онази Петрова нива / дето отдавна забрави сърпа.“

– Явно и тя има своята роля, защото само прекрачилият отвъд нея може да надкрачи трудностите, да надмогне, да разбере съдбоვნостта на своята орис.

– А пък, ако намери сила и да запее, макар и с мъдра печал, ще стигне до заключението, че не е живял напразно, щом е оставил своя диря, щом е засял своите „две праскови и две черешки“...

– Точно така, та нали за това идваме на този свят, да оставим нещо свое и то да пребъде в нашите деца, в следващите поколения. Малко ми е чудно, че при толкова много хубави и дълги поеми все ме свързват с най-късото ми стихотворение „Наследство“. Ето какво прави добрият композитор /Митко Щерев/ и хубавата музика. Но това говори и за така нужния синтез между изкуствата, напомня, че в забързаното ни време краткостта на изказа все повече ще се цени.

– В съкровенията си поетическа изповед виждаш, че във всяко нещо в живота ни има предварителен промисъл. Че то е нашият тест, нашият изпит, с който да заслужим по-хубавия свят...

– Да, защото само осъзнаването, покаянието водят към изкупление. А още много дълго имаме да изкупваме голямото си безбожие. Затова да наметнем овехтелите си дрешки и да тръгнем под мъдрия дъжд, та дано да измие всеобщия позор...

ИНТЕРВЮТО ВЗЕ ЛИЯНА ФЕРОЛИ

– В новата си поетична книга, Петре, си поставил акцента върху завръщането към корените ни, само там ли можем да намерим утеха, надежда?

– След като няма много други места къде да ги открием, изводът се налага от само себе си. В днешния свят по нова мярка, явно, възземаването ще дойде оттам. И дано генът на свободолюбието ни отново избухне със силата на героичното ни наследство.

– В „Наследство“ си събрал и повечето от знаковите си стихове. Така че още повече прозира изживяната от теб българска орис като

лична съдба...

– Такава е ориса на поета, да я почувства като свой вътрешен плам, дори и като своя вина...

– Казваш в „Българската Колела“, че и празниците ни вече са други и не са така честити. Защо?

– Поради това, че и ние вече сме други, след толкова ядове, смут и печал. След толкова много размивания между мечтаното и действителното.

– Дори ни се налага, както споменавах, да спасяваме обречените ни и гаснещи от безнадеждност болни деца с есемеси...

– Да, затова и в празничните дни трябва да си казваме истината. Да останем будни за днешните съби-

тия, за днешния свят, който гъмжи от жертви и палачи.

– Страхуваш ли се още, че няма да ни бъде?

– Човек разбира, че колкото повече живогът напредва, той става все по-скъп. И че все повече си струва да бъде изживян. Пък колкото – толкова.

– Сигурно намира и някакви закономерности в случващото се?

– Да, започва да си мисли, че то не може да бъде случайно. Че, вероятно, Бог ни е пращал такива големи изпитания, за да се закалим и да устоим пред все по-ескалиращите безумства и бедствия. И за да можем така да оцелеем.

– Е, явно, болката отрезвява...

ДОЦ. Д-Р ГЕОРГИ МИТРИНОВ

По време на Междусъюзническата война от 1913 г., още в началото на юли турски войски настъпват в Източна Тракия през установената нова граница Мидия – Енос и подлагат на разорение и унищожение българското християнско население там. През първата половина на същия месец гръцки военни части завземат напуснатите от българската войска градове в Западна Тракия: Гюмюрджина (дн. Комотини), Скеча (дн. Ксанти) и Дедеагач (дн. Александруполи). Междувременно след сключването на Букурещкия мирен договор на 28 юли 1913 г., в началото на август в Гюмюрджина след оттеглянето на отново пристигналите български войски се провъзгласява т.нар. Гюмюрджинска автономия – 16 август 1913 г. С това започва и разорението на западнотракийските български християнски села.

Какво се случва през това време в Среднородопието, където също има, макар и по-малобройно, българско християнско население? Още като се разбира, че башибозушки отряди се готвят да нахлуят там, в средищното село Райково е сформиран Комитет за отбрана на Ахъчелебийско (дн. Смолянско). В ръководството му се включват Димитър Левов, Костадин Николов, Райчо Бучуков, братя Караманджукви, Хараламби Поппалов и др. Основната цел на комитета е да се организират доброволчески чети, които да спасят Среднородопието от разорение. Инициатор за основаването на комитета е капитан-лейтенант Ангел Димитров, доскорошен комедант на гр. Кавала, който по заповед да се оттегли към старата българска граница, се насочва със своите 300 матроси в посока на родното си с. Арда, Ахъчелебийско. Там той подготвя отбраната на среднородопските християнски села от евентуално башибозушко нападение, отначало по височините над с. Арда, а впоследствие по линията на селата Кремене

ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ЧЕТИ В ОТБРАНАТА НА СРЕДНОРОДОПИЕТО ПРЕЗ МЕЖДУСЪЮЗНИЧЕСКАТА ВОЙНА 1913 Г.

– Турян – Чокманово. Събрани са близо 500 доброволци, местни родопчани и бежанци от Ксантийско и Гюмюрджинско, които се включват в доброволчески отряди. Водени са сражения с настъпващия башибозук, особено при с. Кремене, но доброволците устояват и отблъсват нападателите. Капитан-лейтенант Ангел Димитров разпуска част от своето подразделение, но остава на позициите до сключването на Букурещкия мирен договор на 28 юли 1913 г., след което си заминава. Изключително интересните данни за отбраната на Среднородопието в района на с. Арда са на моряка Никола Николов, също родом от това село, и се съхраняват в Архива на Военноморския музей във Варна, № 77/1972, п. 169.

През юли 1913 г. войводата Пею Шишманов от с. Карлуково, Ахъчелебийско (дн. с. Славеино, Смолянско), ръководител на ВМОРО в района от 1902 до 1912 г., формира чета за отбрана на Среднородопието от настъпващи откъм Егридеренско (дн. Ардинско) башибозушки отряди, която е поставена на разположение на командването на оскъдните български войски в района. В нея се включват всички годни да носят оръжие карлуковци, които не продължават участието си в

подразделенията на Македо-Одринското опълчение след разформироването на карлуковската чета на 29 ноември 1912 г. в Гюмюрджина. По време на Балканската война тя била причислена като 5-и взвод на 4-та гранична рота към Родопския отряд. В доброволческата чета от 1913 г. участват и 20–30 жители на съседното с. Петково, Ахъчелебийско, като общият брой на участниците в нея е близо 100. Наредено е новосформираната чета да действа в направление към Даръдеренско (дн. Златоградско). Една част от нея е разположена по вододелната линия между

шибозушки набези откъм района на Егридере (дн. гр. Ардино) в източна посока и откъм Мадан и Палас (дн. гр. Рудозем) в южна. Но военни действия не започват, поради което с телеграма до командира на 4-та погранична рота в Даръдере (дн. гр. Златоград) войводата Шишманов докладва: „На основание заповед № 252 от 5 август 1913 г. четата разформировах и за оръжието наредих, както е в предписанието в телеграмата“.

Опасността от башибозушко нахлуване от юг била много голяма. Още на 25 юни 1913 г. в с. Чокманово, Ахъчелебийско, се образува

Христо Лакудата от Чокманово, Тодор Хвойнев от Левочево и Георги Лютата от Смолян

реките Арда и Малка Арда, в района на селата Карлуково, Петково, Старо село (дн. с. Малка Арда), Сойчук (дн. с. Върбина) за отбрана на Среднородопието от ба-

доброволческа чета за отбрана на района от настъпващ башибозук със знанието на командира на Скеченския отряд полковник Данаилов, чийто щаб е установен в средищното селище Пашмакли (дн. гр. Смолян). По-късно с негова заповед четата е зачислена към щаба му. Войвода е Христо Стоев Лакудов – Лакудата, който е участник в революционното движение в Среднородопието до 1903 г., а след това действа самостоятелно, в сътрудничество с други отцепили се от ВМОРО четници. След Хуриета, дори в навечерието на Балканската война Лакудов е кмет на с. Чокманово. Сформираната в селото чета брои 44 души, от които 34 са от Чокманово, 6 са от с. Пещера, Ахъчелебийско и 4 от с. Габрово, Ксантийско. Според летописца на с. Габрово, Ксантийско П. Корув, в четата вземат учас-

Тодор Хвойнев

тие най-малко 7 габровци, като цитира имената им: Атанас Ишев, Ангел Ганев, Гаврил Гевреков, Лазар Костов, Атанас Бачков, Гавраил Тосков, Георги Бачков и др. От тях в публикувания списък на четата присъстват само имената на първите двама, плюс това на Костадин Симеонов. Четата се отправя на юг, по поречието на р. Арда и към най-южните родопски склонове, в района на вр. Ченгене хисар. Там тя води сражения с башибозушки формирования. На 17 юли 1913 г. башибозуците са подсилени от гръцки военни части, съсредоточени при гара Бук. От българска страна също се включват войници, както и още една чета с войвода Димитър Левов, която наброява близо 120 души. В многочасовото сражение загиват четирима четници от райковската чета, а един от чокмановската е тежко ранен и по-късно умира от раните си.

По данни от селищната монография за с. Еникьой, Ксантийско, доброволческият отряд от Райково е с водачи Димитър Левов от с. Левочево, Ахъчелебийско, и Хар. Вулев (така съкратено е изписано името в писме-

ния източник) от с. Еникьой, Ксантийско. След 6-часово сражение противникът е отблъснат, като от отряда шестима са убити, включително двама доброволци от с. Еникьой. След сражението четниците запазват позициите в района на вр. Олуеле и Чагла. На 7 август 1913 г. е получена заповед № 753 на командира на Скеченския отряд за разформироване на четата.

В селищната монография за с. Габрово, Ксантийско, се споменава и за четата на войводата Таньо Николов, която като част от Скеченския отряд с командир полковник Данаилов участва в сражения при прохода Елидже и над гара Бук. В нея също вземат участие габровци: Костадин Деливълчев, Тодор Диев и др. Тъй като се знае, че войводата Таньо Николов води чета, която е придадена към група български свещеници, провеждали покръстителна акция сред българите мохамедани през първата половина на 1913 г., вероятно същата чета участва и в отбраната на Среднородопието от башибозушки набези.

Четата на Пею Шишманов

ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ЧЕТИ В ОТБРАНАТА...

Продължение от 5-а стр.

В своите спомени друг известен революционен деец в Среднородопието до 1903 г., Тодор Хвойнев – Фойню, от с. Левочево, Ахъчелебийско, който после подобно на Лаку-

■ Доц. д-р Георги Митринов

дата действа самостоятелно, отбелязва, че по заръка на интенданта Васил Ненчев от Пашмакль сформира чета от 42 души, на която той и Стефан Калфа са войводи, и се отправят към вр. Кушлар над с. Арда. Стефан Калфа е войвода на голяма доброволческа чета, придадена към Родопския отряд на българската войска, действащ в направление Пашмакль – Скече по време на Балканската война 1912–1913 г. На вр. Кушлар четниците зарварват една рота опълченци от Пашмакль (дн. гр. Смолян). Получават „тайна“ заповед да изгорят с. Лъщен (Лещен) в Драмски Чеч и да избият възрастното население, но изпълняват заповедта частично, като запалват само конака на местния дребей Адилаа и убиват кмета, един негов съветник, а също селяни, които искали да избягат от обграденото село. След това се изтеглят към с. Арда и впоследствие четата се разформирова. За съжаление Хвойнев не отбелязва никакви конкретни дати, но по сведението, че след разформироването ѝ се появили башибозуци, може да се предположи, че става въпрос приблизително за времето, когато са сформирани и действали карлуковската и чокмановската чета, през юли и в началото на август 1913 г.

От всички споменати чети, сформирани в Среднородопието през лятото на 1913 г. за отбрана на местното християнско население, само тази от с. Чокманово е с подробно описан личен състав. Документът, запазен в личния архив на Димитър Караманджуков, секретар на четата, е озаглавен „Списък на доброволните четници от с. Чокманово, сформирани в чета през м. юлий 1913 година под воеводството на Христо Стоев Лакудов със секретар Димитър Иванов Караманджуков, съгласно заповед от юли 1913 г. с цел и задача да проучи бойното положение по посока гара Бук и гр. Скече“. Сред чо-

кмановските доброволци се откриват представители на фамилии с традиции в революционната борба, като Караманджукови с трима представители, Каишеви, Кирови, Гвоздеви, Дьовлетлиев. В четата се включва и Таню

Стоев, брат на войводата Христо Стоев Лакудов и предишен районен ръководител на ВМОК в Ахъчелебийско (1901 г.), а по-късно член на околийското ръководство. Общо представители на близо 30 фамилии се включват в четата. Интересно е, че когато тя била разпусната, е съставен съответен протокол с текст: „Настоящият акт се състави днес 8 август 1913 година по разпусането на четата

■ Христо Стоев - Лакудата

под воеводството на Христо Стоев Лакудата, съгласно телеграмата на г-на Началника на Скеченския отряд полковник Данаилов под номер 753 от 7 август 1913 година според както следва, заварените на горната дата четници да се освободят.

Име и презиме:

Войвода: (п) Христо Стоев

Секретар: (п) Димитър Ив. Караманджуков

Вярно с оригинал-акта: секретар Д. И. Караманджуков“.

Списъкът на четата е съставен доста по-късно, на 10 февруари 1947 г. от Д. Караманджуков в с. Чокманово, Смолянско.

Но след разформирова-

нето на доброволческите чети в Среднородопието, в началото на август положението не се нормализира. Башибозушките отряди в Егридеренско и Скеченско се активизират, особено след провъзгласяването на 16 август 1913 г. на т.нар. Гюмюрджинска автономия. В с. Карлуково се получават сведения за скорошно башибозушко настъпление към християнските села. Войводата Пею Шишманов отсъствал от селото. Временно ръководството на отново събраната чета е поето от Богдан Николов Шопов. Този път тя е с численост до 50 души, тъй като след разформироването на предишната чета голяма част от участниците в нея заминават на гурбет или по други причини не са в селото. За разлика от населението на повечето от християнските села в Среднородопието

В отговора на своевременно завърнали се войвода Пею Шишманов се споменава, че заповедта е получена, а също, че е пристигнала в помощ една дружина от Чепеларе, като навярно става въпрос за войсково подразделение. От позициите на четниците нощем се виждали многобройните огънове, палени от башибозука по височините южно от р. Арда, в района на с. Ак бунар (дн. с. Бял извор, Ардинско). Но малобройните четници си послужили с хитрост, като палели също много огънове, с което успели да заблудят башибозука, че срещу него противостои сериозна войска сила. Напрежението траяло една-две седмици, след което позициите на четниците са подсилени от редовна българска войска. С пристигането ѝ е предприето настъпление, като в сражение башибозукът е разбит, но при с. Ахрянско, Ардинско, българската войска също дава жертви. Днес в околностите на селото има паметник на загиналите в сражението български войници.

И чокмановската чета продължава своята охранителна дейност, предвид на това, че се получават сведения за нашествие на башибозушки отряди откъм Скеча (Ксанти). Башибозукът достига до селата южно от с. Смилян при р. Арда, в непосредствена близост до с. Чокманово. Дори на 14 август 1913 г. чокмановските четници се сражават с башибозук в близост до селото, като нападателите са прогонени, давайки жертви. Предвид надвисналата опасност, отбраната на всички български християнски села по горното течение на р. Арда отново е организирана. На запад от с. Чокманово, височините северно от реката, по

■ Таньо Николов

линията Бърдо – Есенище – Геранско – Караджадере, са отбранявани от християнското население на селата Пещера, Турян и Арда. На изток от Чокманово, по височините на Ючорен са разположени доброволците от с. Аламидере (дн. с. Полковник Серафимово, Смолянско). И тук защитниците са на позиция до идването на български войски.

Среднородопското българско християнско население взема дейно участие в Балканската и Междусъюзническата война (1912–1913 г.) чрез спонтанно сформирани местни доброволчески чети, а също в редовете на Македонско-Одринското опълчение. В началото на юли 1913 г. то се включва и в доброволческите чети за отбрана на Среднородопието от башибозушки нападения над християнските села. Въпреки идеологическите различия между войводите на четите (например Пею Шишманов е водач на ВМОРО в района, а Христо Лакудов и Тодор Хвойнев са отцепници от организа-

цията, заклеимени като разбойници; войводата Таньо Николов е бивш четник на върховисткия ръководител на Чепеларския пункт Константин (Вълчо) Антонов – Сеченката, и по-сетнешен войвода на чета в Западна Тракия и Македония; Стефан Калфа е войвода на голям доброволчески отряд по време на Балканската война), всички се обединяват около идеята за отпор срещу настъпващия башибозук. Така се опазва християнското население в този край, за разлика от многобройното българско християнско население в Западна Тракия и Източните Родопи, което, оставено без защита срещу многоброен, добре въоръжен противник, е подложено на унищожение.

Дядото на автора Георги Митринов – Георги Ташев Велковски участва в доброволческата чета от с. Карлуково, Ахъчелебийско (дн. с. Славено, Смолянско), през 1913 г. за отбрана на Среднородопието от башибозушки набези.

■ Петър Даракчиев, Тодор Хвойнев и Коста Плевнелиев

ИНТЕРКОНЕКТОРЪТ България-Гърция тръгва в края на 2019 г.

Не се съмнявам, че втората фаза на пазарния тест за интерконектора България-Гърция ще бъде успешна. Това каза министърът на енергетиката Теменужка Петкова по време на пресконференция, свързана с втората обвързваща фаза на пазарния тест по проекта за изграждане на междусистемната газова връзка Гърция – България. „След днешната среща, след изключително откровения и приятелски диалог, който имаме между нашите две страни и нашите две правителства, смятам, че ние работим и гледаме в една посока и този проект ще бъде успешен“, заяви министър Петкова. „Така че аз не до-

пускам, че ще има някакъв проблем с втората фаза на пазарния тест“, допълни тя. „Когато вземем окончателно инвестиционно решение на 10 декември миналата година, ние много ясно заложихме отгук нататък какви да бъдат стъпките.

Разписахме и пътна карта, която плътно следваме към този момент“, припомни енергийният министър. По думите ѝ след успешното провеждане на втората фаза на пазарния тест следва възлагането на процедурата за обществена поръчка, свързана с изграждането на междусистемната връзка между Гърция и България. „В края на 2019 г. проектът трябва

да бъде въведен в търговска експлоатация“, каза още министър Петкова.

Министърът на околната среда и енергетиката Панос Скурлетис заяви от своя страна, че доброто сътрудничество не само между двете

министерства, но и между двете държави имат изключително значение за стабилността на Балканите, и то в един кризисен момент, който всички осъзнават.

„Доволни сме от начина, по който вървят нещата по изграждането на проекта и от това, че нови фирми изразяват интерес да се включат с по-големи количества в него. Гръцко-българският тръбопровод е непосредствено свързан с големите енергийни проекти в региона“, каза още той.

тат паметта на загиналите жени и деца“. Църковна служба бе отслужена в храма „Св. Никола Чудотворец“, а панахида в памет на жертвите през 1913 г. – пред паметника в селото.

Бургаските тракийци се възползваха от възможността да отдадат почит и пред паметника на легендарния Капитан Петко войвода, който се намира в Крумовград.

БУРГАСКИ ТРАКИЙЦИ – В АВРЕН И КРУМОВГРАД

80 тракийци от Бургас пропътуваха половин България, за да се включат в националния женски събор-поклонение в село

Аврен, община Крумовград. Той е посветен на паметта на избитите 42 жени и деца от село Манастир. Те са пленени и избити от

турците през 1913 г. и днес в тяхна памет е издигнат паметник, върху който са изписани имената им. „Всяка година през втората половина на септември се организира тракийски събор, на който се стичат потомци на тракийски българи от цялата страна.“ – каза Тодор Ангелов, председател на бургаското тракийско дружество „Екзарх Антим I“ – „И за мен е много важно, че толкова много бургаски тракийци са тук днес, за да поче-

Работна среща на кметовете в Карнобат

Разширено заседание на Управителния съвет и работна среща на кметовете от РАО „Тракия“ се състоя на 26 септември т.г. в Карнобат. Дискутирано бе провеждането на предстоящ обучителен семинар за обмяна на опит в сферата на местното самоуправление в Република Хърватия в периода 16-20 октомври 2016 г. Семинарът се организира от РАО „Тракия“ в партньорство с посолството на Република България в Загреб и Областния уп-

равител на Истрийската жупания (област). Основната част от семинара ще е в град Пула, но ще бъдат посетени и други общини от Истрийска област – Воднян, Пазин, Лабин, Пореч, Новиград и др. Ще бъдат осъществени работни срещи с представители на местни и регионални власти там. Програмата включва и посещение на Агенцията за развитие на селските райони Истрия в град Гортанов брийег. Българската делегация ще

участва в откриване на изложба в Пула, инициирана от посолството на България в Загреб, под надслов „Език свещен на моите деди“. Изложбата включва пътеписи, исторически романи и стихосбирки на български автори, издаде-

ни на хърватски език.

Теми, които ще се обсъждат са добри практики при реализирането на проекти по европейски програми; проблеми и предизвикателства пред местните власти – взаимоотношения между местната законо-

дателна и местната изпълнителна власт, устойчиво развитие, управление на ресурси и на отпадъци, привличане на инвестиции и др.; възможности за побратимяване и сътрудничество между общините, културен обмен и др.

След работното заседание, кметовете взеха участие в честванията, посветени на празника на община Карнобат.

ТУРНИР „ШЕСТТЕ ВЕЛИКДЕНСКИ АНГЕЛА“ В СИМЕОНОВГРАД

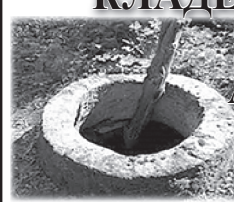
Похвално е усърдието на Росен Бонев, потомък на тракийски българи от Симеоновград, който вече едно десетилетие организира турнири по свободна борба за младежи и мъже в града.

Тази година турнира се проведе на 2 октомври с международно участие и посветен на 120 годишнината от организираното тракийско движение и 103 години от разорението на тракийските българи.

Турнирът от няколко години той носи името „Шестте великденски ангела“ в памет на шестте дечица, които в навечерието на Великден бяха пометени от един безразсъден водач на лек автомобил в града.

Турнирът бе уважен от Кирил Сарджев – заместник председател на Върховния комитет на СТДБ и председател на тракийско дружество „Георги Сапунаров“ – Хасково. В своето обръщение към многобройните зрители и участници в борбите той изтъкна значението на тази благородна и народностна инициатива на Росен Бонев, а така също предаде поздравите на председателя на СТДБ Красимир Премянов към всички с пожелание да бъдат повече българи, защото времето изисква това сега, повече от всякога.

КЛАДЕНЕЦ, ПОСТРОЕН ОТ БАЩАТА НА АНГЕЛ ВОЙВОДА ИМА КРАЙ ТАТАРЕВО

ЖИВКО ТЕНЕВ

Кладенецът край местността „Боаза“ близо до село Татарево е правен от бащата на Ангел войвода. Той е родом от Драгойново и довел тук сина си, когато бил само на една година. По-късно малкият Ангелчо става прочутият Ангел войвода. В нашето село е израснал Ангел войвода, до кметството има дори паметник, казват татаревци. Мелницата на баща му не е била точно до кладенчето. Тя била отсреща в канарите. Скалата над нея се казва Хал Кая, което в превод означава голям камък.

Аметистовото светилище – в кратера на вулкана

ВЕНЦИСЛАВ СТАЙКОВ

С Дарина, моя приятелка и спътница в приключенията из Източните Родопи, тръгваме към девет сутринта в посока град Маджарово. Не бързаме за никъде. Знаем, че наши фейсбук приятели ще ни чакат в село Горно поле, което се намира на седем километра от градчето, над самия кратер на древен вулкан. Още от вечерта съм разговарял с тях и след като се убедих, че сме попаднали на точните хора, които ще ни покажат интересни и непознати места, реших да пренощуваме или в селото, или в града. Къщи за гости имаше достатъчно, а в Маджарово се дават под наем и апартаменти в бившите миньорски блокове, които са накаца-

ли по склоновете на планината. Именно в такъв апартамент бяхме настанени в късния следобед на този приказан ден, изпълнен с незабравими преживявания.

Но нека да карам поред. Към десет и нещо паркирахме колата в село Горно поле съвсем близо до Гаргини къщи за гости. На верандите се развяваше гордо българският трибагренник. Къщата на нашите приятели Цветомира и Иво се оказа в съседство. При предишното ми идване в селото се бях запознал със собственика Пешо Гаргата, както се представи той. Родом е от София, бивш пещерник, решил да се скрие от суетата и купил имоти в селото на почти символични цени, ремонтирал ги и ги превърнал в едно приятно място за отмора. За жалост, през четирите празнични дни всичко беше заето и затова потърсихме квартира в градчето. Цветомира и Иво са едно прекрасно младо семейство с две дечица Люба и Никола на една и три години. Преди няколко години си харесали къщата в село Горно поле, купили я и се установили в това райско кътче. Въпреки трудностите успяват да живеят в хармония с природата. И двамата са завършили биология в Софийския университет, но Маджарово е магнетичният център на тяхната връзка. Иво познава почти всеки връх и скала в този край като деен природозащитник и човек, който води групи да заснемат редки и защитени птици отблизо. Като разбрах, че Иво е орнитолог, който се скита из вулканичните скали на планината, бях сигурен, че ще знае и къде има древно светилище и ще ни заведе дотам. Притеснявахме се да ги ангажираме, защото дечицата им бяха твърде малки. Но те с желание тръгнаха заедно с децата да ни покажат първите скали със скални ниши.

Около Маджарово има няколко живописни местности – Черната скала, Гюргена, Момина скала, Патронка, които са и защитени природни резервати. Изрично бях предупреден от

Иво да не съобщавам точните координати на местата, където ни води. Той не иска много хора да знаят местонахождението заради редките птици, които гнездят тук. Групи от туристи, кои от незнание, кои от лошотия, могат да подплашат орлите, лешоядите и други защитени птици и в размножителния период те да напуснат гнездата като оставят неизлюпените си яйца.

Тръгнахме по дерето на една рекичка, която в тези летни дни беше напълно пресъхнала. Реших да я нарека Аметистовата река, заради този полускъпоценен камък, който имаше по това дере в изобилие. Аметистът още от дълбока древност е свързан с религиозни практики. Египетските жреци го поставяли върху тялото на мъртвия, а халдейските магове го използвали за защита срещу зли магии и за да донесе късмет. Той помагал и да се разберат скритите знания. Неслучайно светилището, към което се бяхме запътили, беше разположено над това дере. Нищо чудно древните тракийски жреци да са използвали магическите и лечебни свойства на камъка по тези места.

Вървахме по-малко от час и снимахме скалите и сипеите от двете страни на дерето. Според нашия приятел Иво, това са разрушения от крепостни стени, които са свързвали отделните скали по поречието на реката. Когато по-късно се катерих в основната част на светилището и стъпвах по още много срутени камъни, бях почти сигурен в думите на Иво.

Преминахме покрай няколко характерни скали с изсичания, които сякаш висяха над реката, и изведнъж се изправихме пред огромен скален масив, разположен от двете страни на дерето. Вляво от нас имаше скала с много странна форма, а в края ѝ се виждаха две ясно изразени трапецовидни ниши. На скалата имаше достатъчно място да бъдат изсечени още ниши, но тези две явно бяха достатъчни на прадедите ни, за да се случват нещата, за-

ради които са ги създали. А на други светилища те са в такова изобилие, че чак си пречат.

Тръгнах първо към скалите вляво. Качих се колкото мога по-високо по каменни стъпала,

които ерозията все още не е заличила. И попаднах на улеи, старателно изсечени в скалата, които образуват тунели, в които можеше да се провреш и да минеш от другата страна. Има скални

прозорци, отворени към небето, свързващи кухни и издълбани места, където се е сипвало или полагало нещо. Издълбани отвори в скалите могат да поберат дори човек, който да медитира тук на спокойствие. След нашето приключение Дарина ми каза, че се е провряла през един от скалните тунели и е достигнала до същото място. Вече бях убеден, че древният народ, обитавал планината, е знаел как въздейства всяко кътче от това мистично и магнетично място.

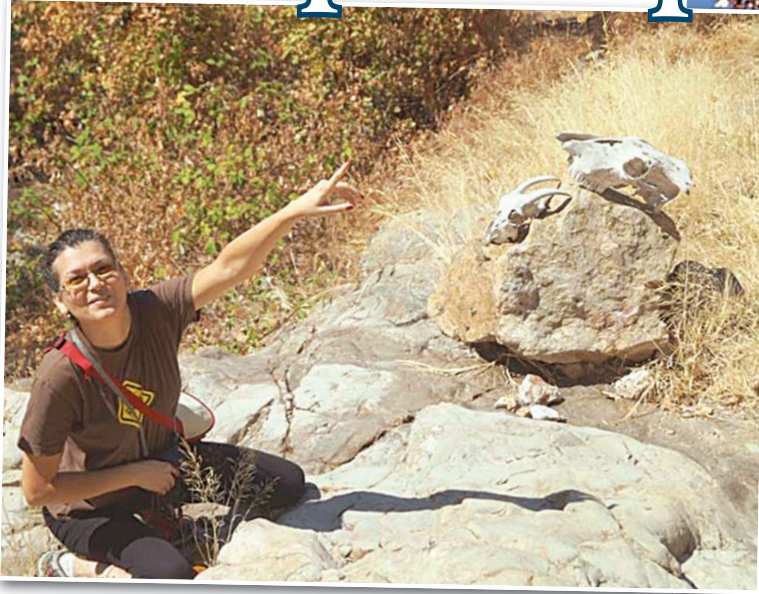
Продължих по скалите нагоре по съвсем екстремни люлеещи се камъни и попаднах на място, където най-характерната скала с ниши се изправи пред мен с цялото си величие. Отначало забелязах само четири ниши, три в редица и една над тях. После в сянката на една козирка видях още три. Двете бяха доста ерозирани, но едната си личеше много добре. И тук имаше същите сипеи, които забелязахме по-рано. Вече бях съвсем убеден, че светилището е било оградено и свързано със зид.

Спуснах се в дерето. Реката е образувала малки водопади, басейни и кладенци, които сега бяха пресъхнали и можех да слизам в тях. Тук-там имаше по-сенчести места, където водата не се беше изпарила. Тези заблатени басейнчета са превъзходни кътчета за малки жабки и за най-различни едноклетъчни организми.

Такава жабка се оказа и Ники, синът на Иво и Цветомира. Тригодишното дете смело се спусна в дерето, а после под напътствието на баща си показа как балансира по скалите и се изкачва сам. С Дарина бяхме удивени от способностите на мъника, който може би ще се окаже следващият голям български алпинист.

Но най-хубавото беше, че тези две прекрасни дечица растат сред дивата природа и още от малки са възпитавани на любов към нея.

Снимки: Венцислав СТАЙКОВ (в. „Нов живот“)

Аметистовото светилище

Основната скала на светилището

Скокът на малкия храбрец Ники

Пещери и отвори